

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 20ής Μαρτίου 2002*

Στην υπόθεση T-15/99,

Brugg Rohrsysteme GmbH, με έδρα το Wunstorf (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τους T. Jestaedt, H-C. Salger και M. Sura, δικηγόρους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους W. Mölls και É. Gippini Fournier, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο, κυρίως, αίτημα ακυρώσεως της απόφασης 1999/60/ΕΚ της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1998, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (υπόθεση IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1), ή, επικουρικώς, αίτημα μειώσεως του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με την απόφαση αυτή,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. Mengozzi, Πρόεδρο, V. Tiili και R. M. Moura Ramos,
δικαστές,

γραμματέας: G. Herzig, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητή-
σεως της 23ης Οκτωβρίου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση¹

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Η προσφεύγουσα είναι γερμανική εταιρία η οποία ασκεί δραστηριότητα στον τομέα της αστικής κεντρικής θερμάνσεως και εμπορεύεται προμονωμένους σωλήνες.

²
έως
7 [...]]

1 — Από τις σκέψεις της παρούσας αποφάσεως παρατίθενται μόνον εκείνες των οποίων τη δημοσίευση κρίνει χρήσιμη το Πρωτοδικείο. Το πραγματικό και νομικό πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως εκτίθεται στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Μαΐου 2002, Τ-23/99, LR AF 1998 κατά Επιτροπής (Σύλλογή 2002, σ. II-1705).

- 8 Στις 21 Οκτωβρίου 1998, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 1999/60/ΕΚ, σχετικά με διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/35.691/E-4 — Καρτέλ προμονωμένων σωλήνων) (ΕΕ 1999, L 24, σ. 1), που διορθώθηκε πριν από τη δημοσίευσή της με απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 1998 [C(1998) 3415 τελικό] (στο εξής: απόφαση ή προσβαλλόμενη απόφαση) και με την οποία διαπιστωνόταν η συμμετοχή διαφόρων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και της προσφεύγουσας, σε ένα σύνολο συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81 ΕΚ) (στο εξής: σύμπραξη).
- 9 Σύμφωνα με την απόφαση, στα τέλη του 1990 συνήφθη μεταξύ των τεσσάρων Δανών παραγωγών σωλήνων αστικής κεντρικής θερμάνσεως συμφωνία για καταρχήν γενική συνεργασία στην εγχώρια αγορά τους. Στη συμφωνία αυτή μετείχαν η ABB IC Møller A/S, δανική θυγατρική του ελβετοσουηδικού ομίλου ABB Asea Brown Boveri Ltd (στο εξής: ABB), η Dansk Rørindustri A/S, επίσης γνωστή υπό την επωνυμία Starpipe (στο εξής: Dansk Rørindustri), η Løgstør Rør A/S (στο εξής: Løgstør) και η Tarco Energi A/S (στο εξής: Tarco) (στο εξής, οι ανωτέρω θα αποκαλούνται συλλήβδην: Δανοί παραγωγοί). Ένα από τα πρώτα μέτρα συνίστατο στον συντονισμό μιας αυξήσεως των τιμών τόσο στη δανική αγορά όσο και για τις εξαγωγές. Με σκοπό τον διαμερισμό της δανικής αγοράς, καθορίστηκαν ποσοτώσεις, οι οποίες στη συνέχεια εφαρμόζονταν και ελέγχονταν από μια «ομάδα επαφής» στην οποία μετείχαν οι υπεύθυνοι των πωλήσεων των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων. Για κάθε εμπορικό σχέδιο (στο εξής: σχέδιο), η επιχείρηση που είχε αποφασιστεί από την ομάδα επαφής να αναλάβει το σχέδιο ενημέρωνε τους λοιπούς συμμετέχοντες για την τιμή που σκόπευε να προσφέρει και οι τελευταίοι υπέβαλλαν τότε υψηλότερη προσφορά, ούτως ώστε να προστατεύεται ο προμηθευτής που είχε οριστεί από τη σύμπραξη.
- 10 Σύμφωνα με την απόφαση, δύο Γερμανοί παραγωγοί, ο όμιλος Henss/Isoplus (στο εξής: Henss/Isoplus) και η Pan-Isovit GmbH, άρχισαν να συμμετέχουν στις τακτικές συναντήσεις των Δανών παραγωγών από το φθινόπωρο του 1991. Στο πλαίσιο των συναντήσεων αυτών διεξήχθησαν διαπραγματεύσεις για τον διαμερισμό της γερμανικής αγοράς. Οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν, τον Αύγουστο του 1993, σε συμφωνίες με τις οποίες καθορίστηκαν ποσοτώσεις πωλήσεων για κάθε επιχείρηση.

- 11 Πάντοτε σύμφωνα με την απόφαση, το 1994 επιτεύχθηκε συμφωνία μεταξύ όλων αυτών των παραγωγών σχετικά με τον καθορισμό ποσοστώσεων για το σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς. Η ευρωπαϊκή αυτή σύμπραξη διαρθρωνόταν σε δύο επίπεδα. Το «διευθυντήριο», το οποίο συγκροτούσαν οι πρόεδροι ή οι γενικοί διευθυντές των επιχειρήσεων που μετείχαν στη σύμπραξη, χορήγησε ποσοτώσεις σε κάθε επιχείρηση τόσο επί του συνόλου της αγοράς όσο και σε κάθε εθνική αγορά, ιδίως της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Σουηδίας. Για ορισμένες εθνικές αγορές, συστάθηκε μια «ομάδα επαφής» συγκροτούμενη από τους τοπικούς υπευθύνους πωλήσεων, στην οποία ανατέθηκε η διαχείριση των συμφωνιών, διά της επιλογής των επιχειρήσεων που θα αναλάμβαναν τα σχέδια και του συντονισμού των προσφορών στους μειοδοτικούς διαγωνισμούς.
- 12 Όσον αφορά τη γερμανική αγορά, στην απόφαση αναφέρεται ότι, κατόπιν συναντίθεσης των έξι κυριότερων ευρωπαϊκών παραγωγών (των ABB, Dansk Rørdindustri, Henss/Isoplus, Løgstør, Pan-Isovit και Tarco) και της προσφεύγουσας, που έλαβε χώρα στις 18 Αυγούστου 1994, πραγματοποιήθηκε μια πρώτη σύσκεψη της ομάδας επαφής για τη Γερμανία στις 7 Οκτωβρίου 1994. Οι συσκέψεις της ομάδας αυτής συνεχίστηκαν επί μεγάλο χρονικό διάστημα μετά τους ελέγχους της Επιτροπής, στα τέλη Ιουνίου 1995, καίτοι έκτοτε πραγματοποιούνταν εκτός Ευρωπαϊκής Ενώσεως, στη Ζυρίχη. Οι συσκέψεις στη Ζυρίχη συνεχίστηκαν έως τις 25 Μαρτίου 1996.
- 13 Ως στοιχείο της συμπράξεως, η απόφαση μνημονεύει, μεταξύ άλλων, τη λήψη και θέση σε εφαρμογή συντονισμένων μέτρων για την εξουδετέρωση της μόνης σημαντικής επιχειρήσεως που δεν μετείχε στη σύμπραξη, της Powerpipe. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ορισμένα μέλη της συμπράξεως προσέλαβαν βασικά στελέχη της Powerpipe και της έδωσαν να καταλάβει ότι έπρεπε να αποσυρθεί από τη γερμανική αγορά. Κατόπιν της αναθέσεως στην Powerpipe ενός σημαντικού γερμανικού σχεδίου τον Μάρτιο του 1995, πραγματοποιήθηκε συνάντηση στο Ντύσσελντορφ, στην οποία μετέσχαν οι έξι προμηθευτές παραγωγοί και η προσφεύγουσα. Σύμφωνα με την Επιτροπή, κατά τη συνάντηση αυτή αποφασίστηκε συλλογικός εμπορικός αποκλεισμός των πελατών και των προμηθευτών της Powerpipe. Ο εν λόγω αποκλεισμός τέθηκε στη συνέχεια σε εφαρμογή.
- 14 Στην απόφασή της, η Επιτροπή εκθέτει τους λόγους για τους οποίους όχι μόνον η ρητή συμφωνία περί διαμερισμού των αγορών η οποία συνήφθη μεταξύ των Δανών

παραγωγών στα τέλη του 1990, αλλά και οι συμφωνίες που συνάφθηκαν από τον Οκτώβριο του 1991 και μετά, λαμβανόμενες στο σύνολό τους, μπορούν να θεωρηθούν ως συνιστώσες «συμφωνία» απαγορευόμενη από το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Επιπλέον, η Επιτροπή τονίζει ότι το «δανικό» και το «ευρωπαϊκό» καρτέλ συνιστούσαν την έκφραση μιας και μόνης συμπράξεως που ξεκίνησε μεν από τη Δανία, αλλά, ήδη από την αρχή, είχε ως απώτερο στόχο την επέκταση του ελέγχου των συμμετεχόντων σε ολόκληρη την αγορά. Κατά την Επιτροπή, η διαρκής συμφωνία μεταξύ παραγωγών είχε αισθητή επίπτωση στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών.

- 15 Για τους λόγους αυτούς, οι ουσιαστικές διατάξεις της αποφάσεως ορίζουν τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις ABB Asea Brown Boveri Ltd, Brugg Rohrsysteme GmbH, Dansk Rørindustri A/S, Henss/Isoplus Group, KE-KELIT Kunststoffwerk GmbH, Oy KWH Tech AB, Løgstør Rør A/S, Pan-Isovit GmbH, Sigma Technologie di Rivestimento Srl και Tarco Energi A/S παρέβησαν το άρθρο 85 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ λόγω της συμμετοχής τους, με τον τρόπο και στην έκταση που προσδιορίζονται στο αιτιολογικό, σε ένα πλέγμα συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών οι οποίες άρχισαν να εφαρμόζονται στον τομέα των προμονωμένων σωλήνων γύρω στον Νοέμβριο/Δεκέμβριο του 1990 μεταξύ των τεσσάρων δανών παραγωγών και επεκτάθηκαν ακολούθως σε άλλες εθνικές αγορές με παράλληλο προσεταιρισμό των επιχειρήσεων Pan-Isovit και Henss/Isoplus, μέχρι δε τα τέλη του 1994 αποτελούσαν πλέον ένα ολοκληρωμένο καρτέλ το οποίο κάλυπτε το σύνολο της κοινής αγοράς.

Η διάρκεια των παραβάσεων διαμορφώθηκε ως ακολούθως:

[...]

- στην περίπτωση της Brugg, από τον Αύγουστο του 1994 περίπου, μέχρι [τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 1996]

[...]

Τα κύρια χαρακτηριστικά της παράβασης συνίσταντο:

- σε διαμερισμό των εθνικών αγορών και, ενδεχομένως, του συνόλου της ευρωπαϊκής αγοράς μεταξύ των μελών επί τη βάση ποσοτώσεων,
- σε παραχώρηση εθνικών αγορών σε συγκεκριμένους παραγωγούς και μεθόδευση της απόσυρσης άλλων παραγωγών,
- σε σύναψη συμφωνίας για τις τιμές του προϊόντος και των επιμέρους σχεδίων,
- σε παραχώρηση των διαφόρων σχεδίων σε συγκεκριμένους παραγωγούς και μεθόδευση της συμμετοχής στον οικείο μειοδοτικό διαγωνισμό κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το εκάστοτε σχέδιο να κατακυρώνεται πράγματι στον επιλεγέντα παραγωγό,
- σε συνομολόγηση και εφαρμογή σύντονων μέτρων με στόχο την παρεμπόδιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας του μόνου αξιόλογου μη μέλους, δηλαδή

της Powerpipe AB, την πρόκληση βλάβης στα επιχειρηματικά του συμφέροντα και τον εξαναγκασμό του σε πλήρη αποχώρηση από την αγορά, ούτως ώστε να προστατευθεί το καρτέλ από τον ανταγωνισμό εκ μέρους της εν λόγω επιχείρησης.

[...]

Άρθρο 3

Στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 επιβάλλονται τα ακόλουθα πρόστιμα σχετικά με τις διαπιστωθείσες στο άρθρο 1 παραβάσεις:

[...]

β) Brugg Rohrsysteme GmbH, πρόστιμο 925 000 ECU·

[...]»

[...]

Επί της ουσίας

- 23 Η προσφεύγουσα επικαλείται, κατ' ουσίαν, τέσσερις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από πλάνη περί τα πράγματα κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως αντλείται από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας. Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από την παραβίαση γενικών αρχών και από πλάνη περί τα πράγματα όσον αφορά την επιμέτρηση του προστίμου. Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως αντλείται από την παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως της επιμετρήσεως του προστίμου.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως, που αντλείται από πλάνη περί τα πράγματα κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης

- 24 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή πλάνη περί τα πράγματα κατά την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, όσον αφορά, πρώτον, τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση, δεύτερον, την υποτιθέμενη συμμετοχή της στις συντονισμένες δράσεις κατά της Powertipe και, τρίτον, την υποτιθέμενη συμμετοχή της σε σύμπραξη σε κοινοτική κλίμακα.

Επί της διάρκειας της παραβάσεως που προσάπτεται στην προσφεύγουσα

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 25 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή υπερέβαλε όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως που την αφορά, ορίζοντας ότι η συμμετοχή της στη σύμπραξη άρχισε στις 18 Αυγούστου 1994 και έπαυσε μόλις τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 1996.

- 26 Αφενός, η απαρχή της συμμετοχής της δεν μπορεί να χρονολογείται από τις 18 Αυγούστου 1994, ημερομηνία κατά την οποία η προσφεύγουσα μετέσχε σε σύσκεψη του διευθυντηρίου στην Κοπεγχάγη, η οποία πραγματοποιήθηκε επ' ευκαιρία της συνεδριάσεως της επαγγελματικής ενώσεως «European Heating Pipe Manufacturers Association» (στο εξής: EuHP).
- 27 Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα δεν είχε προσκληθεί επισήμως στη σύσκεψη αυτή, αλλά παρέστη, κατόπιν προτροπής του κ. Henss, προκειμένου να ενημερωθεί για τις δυνατότητες να καταστεί μέλος της ενώσεως. Τα ζητήματα που εθίγησαν κατά τη σύσκεψη αυτή δεν παρουσίαζαν ενδιαφέρον για την προσφεύγουσα, η δε παρουσία της δεν υπήρξε αδιάλειπτη. Αντίθετα προς την πεποίθηση της Επιτροπής, δεν συζητήθηκαν προτάσεις για την αύξηση των τιμών στη Γερμανία ή για την κατάρτιση κοινού τιμοκαταλόγου, τουλάχιστον επί όσο χρονικό διάστημα παρίστατο η προσφεύγουσα. Για πρώτη φορά κατά τη σύσκεψη αυτή πληροφορήθηκε ότι υπήρχε, στη γερμανική αγορά, συνεργασία μεταξύ των λοιπών παραγωγών και ότι ήταν υποχρεωμένη να συμμετάσχει σ' αυτήν.
- 28 Επιπλέον, το γεγονός ότι δεν έλαβε μέρος στις συναντήσεις της ομάδας επαφής που πραγματοποιήθηκαν αμέσως μετά τη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994, αλλά άρχισε να μετέχει στις συναντήσεις αυτές μόνον από τις 7 Δεκεμβρίου 1994 και μετά, καταδεικνύει ότι η συμμετοχή της στη σύμπραξη δεν άρχισε με την παρουσία της κατά τη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994. Η διαπίστωση που περιέχεται στην εξηκοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως, και σύμφωνα με την οποία «[ο]ι KWH και Brugg δεν ήταν παρούσες στη σύσκεψη της 16ης Νοεμβρίου [1994], αλλά επειδή η ABB αισιοδοξούσε ότι θα μπορούσαν να ενταχθούν κάποια στιγμή στο σύστημα, το καρτέλ [...] ανέθεσε [στην τελευταία] την εντολή να επεξεργασθεί μια τελική συμφωνία με τους δύο αυτούς παραγωγούς», καταδεικνύει ότι η προσφεύγουσα, κατά την ημερομηνία της συσκέψεως της 16ης Νοεμβρίου 1994, δεν είχε ακόμα προσχωρήσει στη σύμπραξη. Εξάλλου, αντίθετα προς τα αναφερόμενα στην απόφαση, η προσφεύγουσα δεν παρέστη στη σύσκεψη της 7ης Οκτωβρίου 1994.
- 29 Όσον αφορά το τέλος της παραβάσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι είχε ήδη θέσει τέρμα στη συμμετοχή της στις 25 Φεβρουαρίου 1996, ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιήθηκε στη Ζυρίχη η τελευταία συνάντηση στην οποία έλαβε μέρος.

- 30 Η καθής παρατηρεί ότι η σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994 πρέπει να θεωρηθεί ως η απαρχή της συμμετοχής της προσφεύγουσας στην παράβαση. Στην από 9 Αυγούστου 1996 απάντηση της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 9ης Ιουλίου 1996 (στο εξής: απάντηση της προσφεύγουσας), η τελευταία όντως ανέφερε την εν λόγω σύσκεψη μεταξύ των συναντήσεων στις οποίες συζητήθηκαν θέματα σχετικά με τον ανταγωνισμό. Η είσοδος της προσφεύγουσας στη συμπράξη ολοκληρώθηκε, εν πάση περιπτώσει ως προς την αρχή, όταν μετέσχε στη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994 χωρίς να εκφράσει τη διαφωνία της, έστω και αν υπήρχαν ακόμα αμφιβολίες ως προς τη θέση την οποία έπρεπε να καταλάβει στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συμπράξεως η οποία βρισκόταν στο στάδιο της οργανώσεώς της.
- 31 Όσον αφορά το τέλος της παραβάσεως, η καθής υπενθυμίζει ότι η ίδια η προσφεύγουσα επιβεβαίωσε, τόσο κατά τη διοικητική διαδικασία όσο και με το δικόγραφο της προσφυγής της, ότι μετέσχε ακόμα σε συνάντηση της 25ης Μαρτίου 1996.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 32 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι παρέστη στη συνάντηση της συμπράξεως στην Κοπεγχάγη στις 18 Αυγούστου 1994.
- 33 Όσον αφορά το αντικείμενο της συναντήσεως αυτής, πρέπει να σημειωθεί, προκαταρκτικώς, ότι, κατά την Tarco, υπήρχε στα πλαίσια της συμπράξεως ένας τιμοκατάλογος ο οποίος έπρεπε να εφαρμόζεται κατά την υποβολή προσφορών σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς και ο οποίος είχε ανακοινωθεί, πιθανώς τον Μάιο του 1994, από τον συντονιστή της συμπράξεως (απάντηση της Tarco, της 31ης Μαΐου 1994, στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996). Στη γραπτή πρόσκληση για τη συνάντηση αυτή, η οποία απεστάλη στις 10 Ιουνίου 1994 στον κ. Henss και στους διευθυντές της ABB, της Dansk Rørindustri, της Løgstør, της Pan-Isovit και της Tarco (παράρτημα 56 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), ο συντονιστής της συμπράξεως ανέφερε τα ακόλουθα: «Δεδομένου ότι ο πίνακας της 9ης Μαΐου 1994 δεν είναι πλήρης ως προς ορισμένα στοιχεία και, ως εκ τούτου, οι συγκρίσεις προσφορών προκάλεσαν σημαντικές αντιπαραθέσεις και ερμηνευτικές

αποκλίσεις, επιτρέψτε μου να συμπληρώσω τα στοιχεία που λείπουν με τον ακόλουθο πίνακα». Ενόψει της από 4 Ιουνίου 1996 απαντήσεως της ABB στην αίτηση παροχής πληροφοριών της 13ης Μαρτίου 1996 (στο εξής: απάντηση της ABB), σύμφωνα με την οποία υπήρχε ένας τιμοκατάλογος ο οποίος, κατόπιν της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1994 στο Αννόβερο, έπρεπε να χρησιμοποιείται για όλες τις παραδόσεις προς τους Γερμανούς προμηθευτές, πρέπει να συναχθεί ότι, κατά την οργάνωση της συσκέψεως της 18ης Αυγούστου 1994, προγραμματίστηκε να συνεχιστεί η συζήτηση σχετικά με τον εν λόγω τιμοκατάλογο ο οποίος είχε ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται, έστω και με προβλήματα.

34 Περαιτέρω, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, σύμφωνα με την απάντηση της ABB, κατά τη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994 συζητήθηκαν μέτρα για τη «βελτίωση» του επιπέδου τιμών στη Γερμανία. Κατά την ABB, τα μέτρα αυτά περιελάμβαναν περιλαμβάνουν την παράδοση νέων τιμοκαταλόγων στον συντονιστή της συμπράξεως, προς των σκοπό της καταρτίσεως νέου κοινού τιμοκαταλόγου, καθώς και συμφωνία δυνάμει της οποίας οι εκπώσεις επί του κοινού τιμοκαταλόγου δεν θα υπερέβαιναν ένα ανώτατο όριο που θα καθοριζόταν πριν από τα τέλη του 1994 και δυνάμει της οποίας οι τιμές του εν λόγω τιμοκαταλόγου θα καθίσταντο υποχρεωτικές από 1ης Ιανουαρίου 1995, καίτοι, επί του τελευταίου αυτού σημείου, η συμφωνία μπορεί να συνάφθηκε και σε μεταγενέστερη συνάντηση (απάντηση της ABB). Όμως, έστω και αν ο ισχυρισμός της ABB ως προς το αντικείμενο της συσκέψεως της 18ης Αυγούστου 1994 δεν επιβεβαιώνεται από τα λοιπά μέλη της συμπράξεως, πρέπει να παρατηρηθεί, ενόψει των συμπερασμάτων που πρέπει να συναχθούν από την πρόσκληση στη σύσκεψη αυτή, ότι με τη συζήτηση της 18ης Αυγούστου 1994 συμπληρώθηκε — αν δεν επικυρώθηκε απλώς — ο κοινός τιμοκατάλογος που είχε καταρτιστεί τον Μάιο του 1994.

35 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η ίδια αναγνώρισε, με την απάντησή της, ότι έλαβε μέρος, κατά τη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994, σε συζήτηση σχετικά με την κατάσταση του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά (απάντηση της προσφεύγουσας, παράρτημα 2). Στο δικόγραφο της προσφυγής της, αναγνωρίζει ότι, με την ευκαιρία αυτή, έστω και αν δεν ήταν παρούσα καθ' όλη τη διάρκεια της συσκέψεως, αντιλήφθηκε σαφώς ότι υπήρχε μια στενή συνεργασία στη δανική και τη γερμανική αγορά ικανή να απειλήσει την επιβίωση της επιχειρήσεώς της αν δεν συμμετείχε στη συνεργασία αυτή.

36 Συναφώς, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν προσκλήθηκε επισήμως στη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994, αλλά παρέστη κατόπιν πρωτοβουλίας του κ. Henss, είναι

άνευ σημασίας. Η προσφεύγουσα δεν μπορεί επίσης να υποστηρίξει ότι ανέμενε ότι θα διεξαγόταν συζήτηση για τα τεχνικά πρότυπα. Πράγματι, στην απάντησή της, δήλωσε ότι έλαβε μέρος στη σύσκεψη αυτή κατόπιν επαφών στις οποίες έγινε λόγος για συνεργασία μεταξύ των ανταγωνιστών της δυνάμενη να έχει επιπτώσεις στην ίδια. Επιπλέον, η προσφεύγουσα, με τις παρατηρήσεις της επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, δήλωσε ότι ο κ. Henss τη συμβούλεψε να μετάρχει στη σύσκεψη ώστε, αφενός, να σχηματίσει μια γνώμη όσον αφορά τη συμμετοχή της στην EuHP και, αφετέρου, να έχει μια εικόνα της καταστάσεως της αγοράς και των ανταγωνιστών της που μετέχουν στην ένωση αυτή. Συνεπώς, ακόμα και αν κύριος σκοπός της συμμετοχής της στη σύσκεψη ήταν η προσχώρησή της στην EuHP, η προσφεύγουσα παρέστη στη σύσκεψη αυτή γνωρίζοντας ότι η συζήτηση που θα διεξαγόταν δεν θα περιοριζόταν στις δραστηριότητες που άπτονται της εκπονήσεως τεχνικών προτύπων, η οποία αποτελεί ένα από τα αντικείμενα της EuHP.

37 Δεδομένου ότι, κατά την εν λόγω σύσκεψη, η προσφεύγουσα έλαβε γνώση της υπάρξεως στενής συνεργασίας στη δανική και τη γερμανική αγορά, είχε επίγνωση τουλάχιστον ως προς το ότι οι λοιποί συμμετέχοντες ήταν εμπλεγμένοι σε συζήτηση για την κατάρτιση κοινού τιμοκαταλόγου για τη γερμανική αγορά.

38 Όμως, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, εφόσον μια επιχείρηση συμμετέχει, έστω και χωρίς να λαμβάνει ενεργό μέρος, σε συνάντηση μεταξύ επιχειρήσεων που έχει ως αντικείμενο τη βλάβη του ανταγωνισμού και δεν αποστασιοποιείται δημοσίως από το περιεχόμενο της συναντήσεως αυτής, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση στους άλλους συμμετέχοντες ότι επικροτεί το αποτέλεσμα της συναντήσεως και ότι θα συμμορφωθεί προς αυτό, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποδεδειγμένως συμμετέχει στη σύμπραξη που προκύπτει από την εν λόγω συνάντηση (βλ. αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1711, σκέψη 232, της 10ης Μαρτίου 1992, T-12/89, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-907, σκέψη 98, και της 6ης Απριλίου 1995, T-141/89, Tréfileurope κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-791, σκέψεις 85 και 86).

39 Είναι πρόδηλο ότι η προσφεύγουσα, αφού έλαβε γνώση της υπάρξεως συνεργασίας στη δανική και τη γερμανική αγορά, δεν αποστασιοποιήθηκε από το αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού περιεχόμενο της συναντήσεως αυτής. Αντιθέτως, το

γεγονός ότι, στη συνέχεια, της χορηγήθηκε ποσόστωση για τη γερμανική αγορά καταδεικνύει ότι, μετά τη συμμετοχή της στη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994, θεωρήθηκε από τα λοιπά μέλη της συμπράξεως ως επιχείρηση ενταχθείσα στο σύστημα διαμερισμού των αγορών.

- 40 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η απόφαση δεν οδηγεί σε διαφορετική ερμηνεία όταν μνημονεύει τη δήλωση της Løgstør, σύμφωνα με την οποία η ABB ανέφερε, κατά τη συνάντηση της 16ης Νοεμβρίου 1994, ότι δεν είχε ακόμα επιτευχθεί συμφωνία με τις Brugg και Oy KWH Tech AB (στο εξής: KWH) αλλά ότι η ABB ήλπιζε σε κάποιο διακανονισμό (παρατηρήσεις της Løgstør επί της ανακοίνωσης των αιτιάσεων). Πράγματι, η Løgstør αναφέρεται στη διαδικασία διαπραγματεύσεως της συμφωνίας περί διαμερισμού της ευρωπαϊκής αγοράς, στη διάρκεια της οποίας η Brugg απαίτησε ποσόστωση 2 % στην ευρωπαϊκή αγορά και 4 % στη γερμανική αγορά. Σχετικά με τη διαπραγμάτευση αυτή, αναφέρεται, ομοίως στις παρατηρήσεις της Løgstør, όσον αφορά το γεγονός ότι, κατά τη συνάντηση της 30ής Σεπτεμβρίου 1994, δεν μπόρεσε να συναφθεί συμφωνία, ότι «τυχόν συμφωνία προϋπέθετε τη συμμετοχή των KWH και Brugg». Αυτό επιβεβαιώνει το ότι η προσφεύγουσα εθεωρείτο, κατόπιν της συμμετοχής της στη συζήτηση ως προς τις τιμές, ως μέλος της συμπράξεως, έστω και αν, την εποχή εκείνη, δεν είχαν ακόμα καταλήξει οι διαπραγματεύσεις για τη συμπλήρωση της συμφωνίας επί των τιμών με συμφωνία περί διαμερισμού της αγοράς.
- 41 Δεδομένου ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στη σύμπραξη που υπήρχε μεταξύ των λοιπών συμμετασχόντων στη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994 συνάγεται με επαρκή βεβαιότητα από την παρουσία της στη σύσκεψη αυτή, επίσης άνευ σημασίας είναι και το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν μετέσχε αμέσως στις συσκέψεις της γερμανικής ομάδας επαφής.
- 42 Όσον αφορά το τέλος της συμμετοχής της προσφεύγουσας στην εξεταζόμενη παράβαση, αρκεί η διαπίστωση ότι η ίδια επιβεβαίωσε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, την πληροφορία που περιεχόταν στο παράρτημα 2 της απαντήσεώς της και σύμφωνα με την οποία μετέσχε ακόμα σε συνάντηση της γερμανικής ομάδας επαφής στις 25 Μαρτίου 1996.

- 43 Κατά συνέπεια, ορθώς διαπίστωσε η Επιτροπή ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στην παράβαση περίπου από τον Αύγουστο του 1994 έως τον Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 1996.

44
έως
66 [...]]

Επί της συμμετοχής της προσφεύγουσας σε σύμπραξη κοινοτικής κλίμακας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 67 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι κακώς θεώρησε ότι έλαβε μέρος σε γενική σύμπραξη καλύπτουσα το σύνολο της κοινής αγοράς. Παρατηρεί ότι άσκησε δραστηριότητα μόνο στη γερμανική αγορά. Συνεπώς, δεν μετέσχε στο διευθυντήριο, αλλά μόνο στις συναντήσεις της γερμανικής ομάδας επαφής. Όταν συμμετέσχε στις συναντήσεις αυτές για πρώτη φορά, η κατανομή των ποσοτώσεων είχε ήδη καθοριστεί. Κατά την προσφεύγουσα, όλα τα ανωτέρω καταδεικνύουν ότι δεν γνώριζε την ύπαρξη συμπράξεως καλύπτουσας το σύνολο της κοινής αγοράς.
- 68 Στο υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί το γεγονός ότι της χορηγήθηκε, πέραν της ποσοτώσεως του 4 % για τη γερμανική αγορά, και ιδιαίτερη ευρωπαϊκή ποσόστωση. Εξάλλου, ισχυρίζεται ότι δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει την ποσόστωση αυτή, καθόσον, όσον αφορά τους εν λόγω σωλήνες, δεν ασκούσε παρά τη δραστηριότητα του μεταπωλητή και μόνο στη γερμανική αγορά. Το ποσοστό 2 % της ευρωπαϊκής αγοράς προέκυψε εμμέσως από τη μετατροπή της γερμανικής ποσοτώσεως σε ποσοστό της ευρωπαϊκής αγοράς.

69 Η καθής υποστηρίζει ότι οι δραστηριότητες της προσφεύγουσας στη γερμανική αγορά δεν συνιστούσαν χωριστή παράβαση, αλλά εντάσσονταν στην ευρωπαϊκή σύμπραξη. Η προσφεύγουσα γνώριζε ότι οι ποσοτώσεις εντός των εθνικών αγορών αποφαιζόνταν από το διευθυντήριο. Κατά την καθής, στην προσφεύγουσα χορηγήθηκε όχι μόνον ποσόστωση 4 % για τη Γερμανία, αλλά και ποσόστωση 2 % που αφορούσε την ευρωπαϊκή αγορά.

70 Όσον αφορά τον ισχυρισμό ότι στην προσφεύγουσα δεν χορηγήθηκε ιδιαίτερη ευρωπαϊκή ποσόστωση, η καθής παρατηρεί ότι, με τον ισχυρισμό αυτόν, η προσφεύγουσα αμφισβητεί για πρώτη φορά, με το υπόμνημα απαντήσεως, αιτίαση η οποία διατυπωνόταν τόσο στην ανακοίνωση των αιτιάσεων όσο και στην απόφαση. Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι μια τέτοια ποσόστωση δεν θα της είχε χρησιμεύσει, ενώ πωλούσε τα επίμαχα προϊόντα και στη δανική αγορά και είχε ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον να λάβει εγγυήσεις υπερβαίνουσες τα πλαίσια της γερμανικής αγοράς, ιδίως την εγγύηση ότι δεν θα εμφανίζονταν νέοι ανταγωνιστές στην Ελβετία.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

71 Δεν αμφισβητείται ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στη σύμπραξη που λειτουργούσε στη γερμανική αγορά και ότι ελάμβανε τακτικά μέρος στις συναντήσεις της σχετικής με την αγορά αυτή ομάδας επαφής.

72 Επιπλέον, η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι οι συναντήσεις της γερμανικής ομάδας επαφής αποτελούσαν μέρος μιας συνολικής συμπράξεως, η διαχείριση της οποίας γινόταν στο πλαίσιο του διευθυντηρίου, του οποίου τα μέλη καθόριζαν, για όλους τους συμμετέχοντες, τις ποσοτώσεις στις διάφορες εθνικές αγορές και αποφάσιζαν για τις γενικές αυξήσεις τιμών.

- 73 Πρέπει να υπομνησθεί ότι μια επιχείρηση που έχει μετάσχει σε πολύμορφη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού μέσω της δικής της συμπεριφοράς, η οποία εμπίπτει στις έννοιες της συμφωνίας ή της εναρμονισμένης πρακτικής με αντίθετο στον ανταγωνισμό σκοπό κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης και αποσκοπεί να συμβάλει στην πραγματοποίηση της παραβάσεως στο σύνολό της, μπορεί να ευθύνεται και για τη συμπεριφορά την οποία αναπτύσσουν άλλες επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ίδιας παραβάσεως για όλη τη διάρκεια της συμμετοχής της στην εν λόγω παράβαση, όταν αποδεικνύεται ότι η εν λόγω επιχείρηση γνωρίζει την αντίθετη στον ανταγωνισμό συμπεριφορά των άλλων μετεχόντων ή ότι μπορεί ευλόγως να την προβλέψει και είναι διατεθειμένη ν' αποδεχθεί τον σχετικό κίνδυνο (απόφαση του Δικαστηρίου της 8ης Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Participazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 203).
- 74 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι παρέστη στη σύσκεψη της 18ης Αυγούστου 1994 στην Κοπεγχάγη, κατά την οποία κατέστη προφανές ότι υπήρχε, στη δανική και τη γερμανική αγορά, συνεργασία τέτοια ώστε η μη συμμετοχή της σ' αυτή να ενέχει κίνδυνο για την επιβίωση της επιχειρήσεώς της. Επιπλέον, η προσφεύγουσα αναγνώρισε, με την απάντησή της, ότι η ABB την πληροφόρησε ότι στην «πανευρωπαϊκή συνάντηση» είχε οριστεί η ποσόστωσή της και ότι υπήρχε ακόμα πρόβλημα ως προς τον ευρωπαϊκό μηχανισμό αντισταθμίσεων, δεδομένου ότι οι παραδόσεις της Dansk Rørindustri προς την προσφεύγουσα έπρεπε να συμπεριληφθούν στην ποσόστωση της Dansk Rørindustri. Συνεπώς, η προσφεύγουσα ενημερώθηκε, κατά τον χρόνο της συμμετοχής της, ότι η ποσόστωσή της στη γερμανική αγορά συνιστούσε στοιχείο ενός διαμερισμού της αγοράς οργανωμένου από τους παραγωγούς σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.
- 75 Υπό τις συνθήκες αυτές, δικαίως η Επιτροπή προσήψε στην προσφεύγουσα συμμετοχή στη γενική σύμπραξη που κάλυπτε το σύνολο της κοινής αγοράς, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι η προσφεύγουσα δρούσε κυρίως στη γερμανική αγορά.
- 76 Συναφώς, δεν χρειάζεται να αποφανθεί το Πρωτοδικείο περαιτέρω ως προς το αν στην προσφεύγουσα χορηγήθηκε ποσόστωση για την ευρωπαϊκή αγορά. Πράγματι, ακόμα και αν στην προσφεύγουσα είχε χορηγηθεί ποσόστωση μόνο για τη γερμανική

αγορά, αυτό ουδόλως αναιρεί το συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα είχε επίγνωση του ότι η ποσόστωσή της στη γερμανική αγορά αποτελούσε στοιχείο ενός διαμερισμού της αγοράς σε κοινοτική κλίμακα.

77 Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η προσφεύγουσα πρέπει να απορριφθεί και όσον αφορά την αιτίαση που αναφέρεται στη συμμετοχή της σε σύμπραξη κοινοτικής κλίμακας.

78 Ως εκ τούτου, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

79
έως
218 [...]]

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα),

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Mengozzi

Tiili

Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 20 Μαρτίου 2002.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Hung

P. Mengozzi